

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ
ІНСТИТУТ ФІЛОСОФІЇ ім. Г. СКОВОРОДИ НАН УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ім. М. ДРАГОМАНОВА
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ» ім. І. СІКОРСЬКОГО

ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ

**МАТЕРІАЛИ ХІ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ»**

**REPORTS OF THE XI INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL
CONFERENCE “A PERSON, A SOCIETY, COMMUNICATIVE TECHNOLOGIES”**

м. Харків, 26–27 жовтня 2023 р.

Харків
2023

УДК 740+656+338

ББК 87

Л 93

Головні редактори:

Панченко С.В. – доктор технічних наук, професор, академік Транспортної академії України, ректор Українського державного університету залізничного транспорту

Андрущенко В.П. – доктор філософських наук, професор, член-кореспондент НАН України, академік Національної академії педагогічних наук України, заслужений діяч науки і техніки України, ректор Національного педагогічного університету ім. М. Драгоманова

Редакційна колегія:

Абашик В.О. – д-р філос. наук, професор

Бабенко А.О. – канд. техн. наук, доцент

Вельш Вольфганг – габілітований доктор філософії, професор

Даніл'ян В. О. – канд. філос. наук, доцент

Дудін О.А. – канд. техн. наук, доцент

Змій С.О. – канд. техн. наук, доцент

Каграманян А.О. – канд. техн. наук, доцент

Колеснік К. Е. – канд. іст. наук, доцент, академік ТАУ

Коростельов Є.М. – канд. техн. наук, доцент

Кравець А. М. – канд. техн. наук, доцент

Куценко М. Ю. – канд. техн. наук, доцент

Лисечко В.П. – канд. техн. наук, доцент

Лях В.В. – д-р філос. наук, професор

Новіков Б. В. – д-р філос. наук, професор

Павлов В. І. – канд. філос. наук, доцент

Панченко В. В. – канд. техн. наук, доцент

Соломніков І.В. – канд. екон. наук, доцент

Семенцова О.В. – канд. екон. наук, доцент

Толстов І. В. – канд. філос. наук, доцент

Устенко О. В. – д-р техн. наук, професор, академік ТАУ

Затверджено до друку Вченою радою Українського державного університету залізничного транспорту (протокол № 6 від 11.12.2023 р.)

Людина, суспільство, комунікативні технології: матеріали XI Міжнар. наук.-практ. конф. 26-27 жовтня 2023р. Відп. за випуск В.О. Даніл'ян. — Харків : Мачулін, 2023. — 242 с..

ISBN 978-617-8195-79-3

УДК 740+656+338

Матеріали подано в авторській редакції

ISBN 978-617-8195-79-3

© Авторський колектив, 2023

© Мачулін, худ. оформлення, 2023

СЕКЦІЯ ІІІ. ТЕХНІЧНІ НАУКИ

АКІМОВА Ю. О., к.т.н., доцент

ОСМАЄВ О. А., к.ф.м.н., доцент

*Український державний університет залізничного транспорту
м. Харків, Україна*

МАТЕМАТИЧНІ МОДЕЛІ В ПСИХОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ: АНАЛІЗ ТА ЗАСТОСУВАННЯ

Якість вимірювань та результатів психологічних практичних досліджень багато в чому залежить не тільки від характеристик вибіркової сукупності, але й від методів дослідження та обробки даних. З метою зменшення статистичних похибок й отримання достовірних результатів, аналізу й пояснення психологічних явищ психологи використовують математичні методи та математичні моделі. Розробка та застосування правильно обраної математичної моделі дозволяє глибше зрозуміти і всебічно пояснити психологічні явища, факти та закономірності.

Серед найпоширеніших математичних моделей, що використовуються в психологічних дослідженнях: 1) лінійна регресія (аналіз зв'язку між однією або кількома незалежними змінними та залежною змінною, наприклад, вивчення впливу факторів на психологічні показники); 2) логістична регресія (моделювання ймовірності виникнення психологічних явищ, таких як прийняття рішень чи ймовірність розвитку психічних розладів); 3) аналіз дисперсії – ANOVA (визначення впливу одного або декількох категоріальних факторів на залежну змінну в психологічних експериментах); 4) метод головних компонент – PCA (виявлення патернів у великих наборах даних, що допомагає аналізувати їх структуру); 5) моделі нейронних мереж (моделювання функціонування нервової системи та вивчення нейропсихологічних явищ); 6) моделі прийняття рішень (аналіз та прогнозування мотивів прийняття рішень); 7) моделі стохастичних процесів (вивчення випадкових подій і залежностей); 8) моделі байєсівської статистики (аналіз неоднозначних даних та урахування апріорних знань у психологічних дослідженнях).

Експериментальні психологічні дослідження досить часто потребують визначення впливу одного або декількох категоріальних факторів на залежну змінну. Метод аналізу дисперсії (ANOVA) є корисним інструментом для такого роду досліджень. ANOVA дозволяє встановлювати, чи є статистично значущі різниці між середніми значеннями груп або умов, а також з'ясувати, які саме групи відрізняються між собою.

Розглянемо алгоритм дії в процесі застосування моделі ANOVA задля аналізу психологічних даних.

- формулювання дослідницької гіпотези (наприклад «Чи існують статистично значущі різниці у середньому рівні стресу в різних групах пацієнтів, які отримують різні методи психотерапії?»);
- визначення груп та умов (наприклад, порівняння груп пацієнтів, що отримують різні методи терапії –групова терапія, індивідуальна терапія, без терапії);
- збір та обробка даних (зібрати первинні дані й зробити їх попередню статистичну обробку, зокрема обчислити середні значення та дисперсії для кожної групи);
- застосувати модель ANOVA для визначення значущості відмінностей між групами (на цьому етапі значення загальної дисперсії розподіляються на два показники: внутрішню (внутрішню групову дисперсію) і міжгрупову дисперсію; значна міжгрупову дисперсія вказує на наявність статистично значущих різниць між групами);
- пост-аналіз (якщо значення отримані з використанням моделі ANOVA свідчить, що між показниками груп є статистично значуща різниця, з метою поглибленого вивчення отриманих даних доцільно використовувати методи пост-аналізу (наприклад, тест Тьюки або тест Шеффе) для визначення, які конкретні пари груп відрізняються між собою);
- інтерпретація результатів (підтвердження або спростування гіпотез дослідження)

Застосування методу аналізу дисперсії (ANOVA) в психологічних дослідженнях має свої переваги і недоліки. З одного боку з допомогою математичної моделі ANOVA можливо порівнювати результати більше ніж двох груп, що робить його корисним для досліджень з багатьма факторами; отримані результати є статистично достовірними і ефективними, дозволяють уникнути множинних порівнянь й зменшити ризик помилок першого роду; уможливають виявлення взаємодій між факторами, які впливають на залежну змінну, що допомагає глибше розуміти психологічні процеси.

З іншого боку, модель ANOVA дозволяє порівнювати результати груп однакової за розмірами та кількістю вимірювань, що може бути проблематичним у деяких психологічних дослідженнях, де складно забезпечити рівність розмірів груп; спричинювати недооцінки даних або перекреслення статистичних різниць через надмірну чутливість; демонструє наявність статистично значущі різниці, але не визначає причини відмінності й потребує пост-аналізу даних; призначена для аналізу категоріальних факторів й не

підходить для аналізу неперервних змінних; підходить для аналізу метричних змінних, але не допомагає аналізувати якісні або рангові змінні.

Застосування математичних моделей для аналізу результатів психологічного дослідження є вдалим рішенням задля глибокого розуміння феномену, який вивчається. Водночас, при виборі конкретної моделі або метода математичного дослідження, воно вимагає зваженого підбору й врахування багатьох чинників (розміру груп, кількості вимірювань, характеру отриманих даних, гіпотези й т.ін.), а також залучення до вибору та побудови конкретної моделі не тільки фахівця-психолога, але й математика.

*БАБАЄВ М.М., д.т.н., професор
КАРПЕНКО Н. П., к.т.н., доцент
СУПРУН О. Д., к.т.н., доцент*

*Український державний університет залізничного транспорту
м. Харків, Україна*

КОМЕРЦІЙНІ ВТРАТИ ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ В ЕЛЕКТРИЧНИХ МЕРЕЖАХ

Втрати електроенергії в електричних мережах – найважливіший показник економічності їхньої роботи, наочний індикатор стану системи обліку електроенергії, ефективності енергозбутової діяльності енергопостачальних організацій.

В даний час майже повсюдно спостерігається зростання абсолютних та відносних втрат електроенергії. Так, з 2018 по 2022 р. абсолютні втрати електроенергії в електричних мережах в Україні збільшилися з 78,1 до 103,55 млрд. кВт•год, а відносні – з 10,09 до 13,1%. У деяких енергосистемах відносні втрати досягли 15-20%, а окремих розподільчих мережах – 30-50%.

Визначення причин комерційних втрат електроенергії.

1) Основною причиною ситуації є зростання комерційних втрат, які можна розбити на чотири основні групи:

Втрати через похибки системи обліку електроенергії, обумовлені:

- класами точності та ненормованими умовами роботи трансформаторів струму (ТТ), напруги (ТН) та лічильників, у т.ч. їх недовантаженням, перевантаженням, роботою з ненормованим коефіцієнтом потужності тощо;

- неправильними схемами підключення лічильників, ТТ та ТН;

- несправними лічильниками, ТТ, ТН;

- помилками у знятті показань лічильників чи навмисними спотвореннями записів;

2) Втрати при виставленні рахунків, обумовлені:

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ І. ФІЛОСОФСЬКІ ТА ГУМАНІТАРНІ НАУКИ	5
АБАШНІК В.О. Григорій Сковорода у творчості Фелікса Гаазе (1882–1965)	5
АБАШНІК У.В. «Будинок привидів» (1942): особливості швейцарської комедії жахів	9
БЕРЕЗНИЙ В.М., ЄРМОЛЕНКО О.А., ЛИСЬОНКОВА Н.М. Трансформація освіти в епоху нейромереж	12
БЛИЗНЮК Л.М. Психофізіологічні основи мови і мислення	14
БЛИЗНЮК Л.М., МИХАЙЛОВА Є. Неогумбольдтіанство у визначенні мовної картини світу	16
БОЙЧЕНКО М.І. Цінності використання ші та вартості люської комунікації	18
ВАРЛАМОВА А.В., НЕШКО С.І. Переклад як засіб комунікації	21
ГАЙДЕМАНН Дітмар Герман Моральний скептицизм та етичний релятивізм	22
ДАНІЛ'ЯН В.О. Теорія регіональних розбіжностей Стейна Роккана	30
ДАНІЛ'ЯН В.О., РЯБЧЕНКО С.Р., БАБЕНКО К.А. Соціально-психологічні чинники формування здорового способу життя здобувачів вищої освіти	32
ДАРАГАН А., НАЗАРЕНКО І.Л. Особливості перекладу економічних текстів	34
ДОВЖЕНКО С.С., СВЕТОШ В.Ю. Особливості фізичної активності у зрілому віці у відповідності з європейськими стандартами	35
ДОНЕЦЬ С.М., ТАРУТА А. Переклад українських суспільно-політичних реалій англійською мовою	37
ЗАГРІЙЧУК І. Д. Комунікація та толерантність в умовах сучасної пограничної ситуації	39
ЗРОДНІКОВА К.В., УМРИХІНА К.О. Людина та інформаційно-комунікативні технології: виклик сучасності	43
ЗРОДНІКОВА К.В., МИНИННИК Д.В. Вплив культурної глобалізації на суспільство	44
КІМ К.В., КОВАЛЬОВА О.В., ШАПАТІНА О.О. Комунікації учасників освітнього процесу	45
КОДАЛЛЕ Клаус-Міхаель Дух прощення	47
КОЛЕСНИК К.Е. Образ кайзера Вільгельма в творчості німецького медальєра Карла Гьотца	53
КОЛЕСНИК К.Е., ІХНЕНКО С.О. Англо-ірландська книжкова мініатюра у ранньому Середньовіччі	60
КОММЕДАЛ О. Теорія гендеру та гендерної ідентичності С. М. Ольсен	67

ШЕПЕЛЕНКО Т.В. Міждисциплінарна інтеграція фізичного виховання та гуманітарних і природничих дисциплін у формуванні професійних компетентностей здобувачів вищої освіти	128
ШЕПЕЛЕНКО Т.В., КУЩ Б.В. Орієнтація студентської молоді на здоровий спосіб життя	130
ШТОЛЛЬБЕРГ-РІЛІНГЕР Барбара Багато шляхів до демократії	132
СЕКЦІЯ II. ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ ТА ПРАВОЗНАВСТВО	140
АЛЕКСАНДРОВА О.Ю., КОСИЧ М.В. Роль цифрового PR у формуванні іміджу організації	140
ВАСИЛЬЄВ О.Л. Джерела інвестицій у післявоєнне відновлення залізничного транспорту України	141
ГРОМОВА О.В., ВОЛОХОВА І.В., ГАРАЄВ М.В. Основні напрямки використання Fin Tech у фінансовому та банківському секторах	143
ДЕРГОУСОВА А.О. Сучасні тренди digital-маркетингу	145
ЄВСЬЄВА О. О. Міждисциплінарний зв'язок в економічній науці економіки та обліково-контрольних дисциплін в контексті «малого» та «широкого» філософського кола	147
КАЛИЧЕВА Н.Є., КОРИНЬ М.В. Напрями стратегічного розвитку підприємства сфери торгівлі	149
КОЛІСНИКОВ А.В. Особливості правового регулювання криптовалют в Україні	151
КРИХТІНА Ю.О., КОВАЛЬОВ А.Ю., СЕВЕРЧЕНКО Н.О. Сучасні аспекти цифрового розвитку залізниць в європейському транспортно-логістичному просторі	152
КУДЕЛЯ В.І., ЯКОВЕНКО В.Г., ЧЕЛЯДІНОВА Н.Г. Зміна парадигми менеджменту в сучасних умовах економічного розвитку	155
МАЛИХІНА Я.А. Проблеми захисту прав інтелектуальної власності у цифровому просторі	156
ОВЧИННИКОВА В.О., ЛУК'ЯНОВА О.М., КОНДРАТЮК М.В. Концепції та практики соціального підприємництва та краудфандингу в сучасній економіці	158
СИВОЛОВСЬКА О. В., МКРТИЧЬЯН О.М., ВОЛОХОВ В.А. Застосування теорії ігор до моделювання соціально-економічних відносин	159
СОЛОМНІКОВ І.В., СЕМЕНЦОВА О.В. Соціальна відповідальність в сфері залізничного транспорту в умовах військового стану: еколого-економічна компонента	161
СЕКЦІЯ III. ТЕХНІЧНІ НАУКИ	163
АКІМОВА Ю.О., ОСМАЄВ О.А. Математичні моделі в психологічних дослідженнях: аналіз та застосування	163

Наукове видання
Відповідальність за редагування та достовірність інформації
несуть автори роботи

Людина, суспільство, комунікативні технології:
матеріали XI Міжнар. наук.-практ. конф.
26-27 жовтня 2023 р.

Reports of the XI International scientific-practical conference
“A person, a society, communicative technologies”

Відп. за випуск В.О. Даніл'ян

Підписано до друку 20.12.2023. Формат 60x84/16.
Гарнітура «Times». Папір для мн. ап.
Ум. друк. арк. 27,67. Обл.-вид. арк. 41,8.
Наклад 300 пр. Зам. №

Видавець Мачулін Л.І.
тел. +38(068)886-52-57
editor2016@ukr.net
<http://knigoizdat.org.ua>
Свідоцтво про держреєстрацію:
сер. ХК №125 від 24.11.2004

Віддруковано в ПП Озеров Г. В.
м. Харків, вул. Університетська, 3, кв. 9.
Свідоцтво про реєстрацію: № 818604 від 02.03.2000.